

Kwetsbare zwangeren en kwetsbare gezinnen

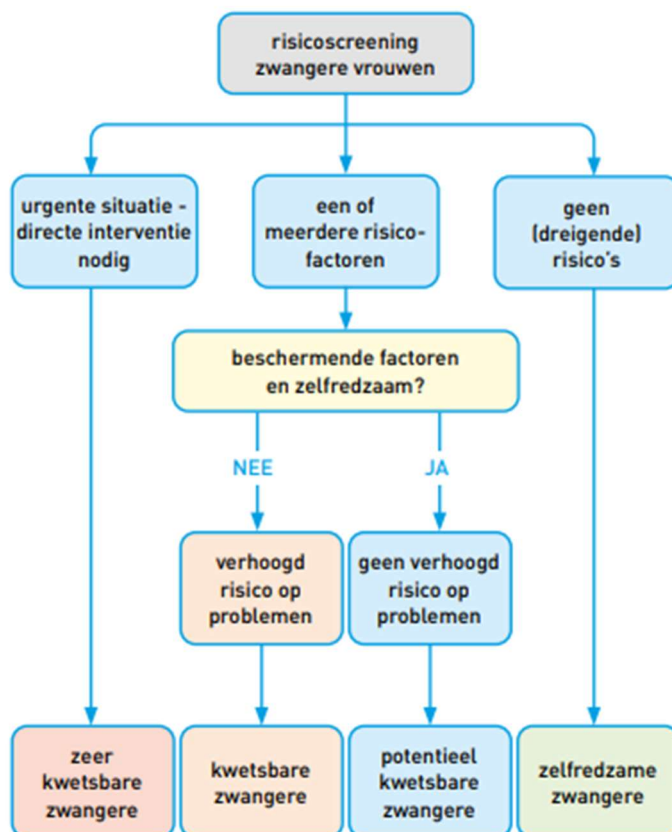
vs mei 2020

1. Kwetsbare zwangeren.

Rond de definitie van kwetsbaarheid bestaat veel verwarring, om één lijn in de eerste 1000 dagen te hebben, volgen we de definitie van kwetsbaarheid in de zwangerschap zoals door de Erasmus Universiteit 1) ontwikkeld en voor het programma Kansrijke Start en de criteria voor prenatale jgz huisbezoeken is overgenomen.

Dit ziet er schematisch zo uit 2):

Risicoscreening zwangere vrouwen

- Zelfredzame zwangeren: voor deze zwangeren en hun gezinnen is in principe de basiszorg voldoende, indien zich stressful life-events voordoen, kan dit meestal zelf of met gering support worden opgevangen.
- Potentieel kwetsbare zwangeren hebben nu geen verhoogd risico op problemen, hoewel er één of meerdere risicofactoren spelen, maar er zijn voldoende beschermende factoren en het gezin is zelfredzaam.
- Kwetsbare zwangeren zijn gezinnen waar één of meerdere risicofactoren spelen en de beschermende factoren en zelfredzaamheid onvoldoende zijn. Voor deze gezinnen speelt een verhoogd risico op problemen in en na de zwangerschap.
- Zeer kwetsbare zwangeren: dit zijn zwangere vrouwen waarbij vanuit de verloskundige zorg en/of in het sociale of medische domein één of meerdere urgente (psycho)sociale of medische risicofactoren gesignaleerd zijn, die de zwangerschap direct negatief kunnen beïnvloeden. De geboortezorg professional zorgt in samenspraak met de vrouw voor directe toeleiding naar juiste zorg- of hulpverlening.

Onderscheid kwetsbare en zeer kwetsbare zwangeren naast kwetsbare en zeer kwetsbare gezinnen.

In de beschrijving van de Erasmus Universiteit is een ander onderscheid gemaakt ten aanzien van kwetsbare en zeer kwetsbare zwangeren dan in de JGZ gebruikelijk is, omdat vanuit verloskundig perspectief onder zeer kwetsbare zwangeren niet zozeer de risicocumulatie is beschreven (zoals in de jgz en het sociale en pedagogische domein gebruikelijk is) als wel de urgentie van de risicosituatie. In de sociale en preventieve JGZ beschrijving is het verschil tussen kwetsbare en zeer kwetsbare gezinnen niet de urgentie als wel de cumulatie van risicofactoren bepalend. Uiteraard is ondersteuning bij gezinnen met een hoge cumulatie van risico's urgenter dan met een beperkt aantal risico's.

2. Kwetsbare gezinnen

We spreken in zwangerschapsperspectief over kwetsbare en zeer kwetsbare zwangeren, maar in het sociale en jeugd(gezondheids) domein over kwetsbare en zeer kwetsbare gezinnen.

Dit leidt tot de volgende beschrijvingen voor het sociale domein en de JGZ:

a. Onder een **zelfredzaam gezin** wordt verstaan:

Een gezin (een alleenstaande moeder is ook een gezin!) bij wie risicofactoren momenteel geen rol spelen en bij wie de beschermende factoren in relatie tot de aanwezige zelfredzaamheid toereikend zijn om eventuele toekomstige risicofactoren op te vangen. Er is op dit moment geen extra ondersteuning nodig. Geschat wordt dat dit 60-70 %* van de populatie betreft.

* dit is lager dan in de meeste cijfers, dit % is gebaseerd op gesprekken met jgz medewerkers in de praktijk

b. Onder een **kwetsbaar gezin** wordt verstaan:

Een gezin bij wie de professional uit het sociale of medische domein één of enkele (psycho)sociale risicofactoren gesignaleerd heeft, die de zwangerschap, het ouderschap, de opvoeding en de ontwikkelingskansen van een kind negatief kunnen beïnvloeden. Hierbij dient een prenataal huisbezoek en een steuntje in de rug aanpak in de jeugdgezondheid aangeboden te worden ter versterking van de beschermende factoren in relatie tot de zelfredzaamheid van het gezin. De (jgz of geboortezorg)professional en de vrouw/het gezin bespreken en beslissen welke zorg en ondersteuning op maat vanuit één of meerdere disciplines nodig en/of gewenst is. Om een structurele en langerdurende ondersteuning op maat te kunnen geven is **Stevig Ouderschap** (bestaande uit ongeveer 10 huisbezoeken) als preventieve ondersteuning gewenst, het liefst te starten vroeg in de zwangerschap. Geschat wordt dat dit 25-30 %** van de populatie betreft.

** dit is hoger dan in de meeste cijfers, dit % is gebaseerd op gesprekken met jgz medewerkers in de praktijk

c. Onder een **zeer kwetsbaar gezin** wordt verstaan:

Een gezin bij wie de professional uit het sociale of medische domein een cumulatie van (psycho)sociale risicofactoren gesignaleerd heeft en bij wie de beschermende factoren in relatie tot de zelfredzaamheid ontoereikend zijn. Hierdoor worden de zwangerschap, het ouderschap, de opvoeding en de ontwikkelingskansen van een kind negatief beïnvloedt. Vanuit de jeugdgezondheid is preventief extra steun nodig, in de vorm van een langdurig gestructureerd huisbezoeken programma. In overleg tussen de professional en het gezin wordt gekeken welke steun bij dit gezin gewenst is om de ontwikkelingskansen voor het gezin en het kind te bevorderen. Vanuit de jeugdgezondheidszorg is dit het programma **VoorZorg**, een intensief huisbezoeken programma van 40-60 huisbezoeken. Geschat wordt dat dit 5-10% van de populatie betreft.